

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

לפני כבוד השופט סארי ג'יוסי

1

המבקש **מ.ע.**
ע"י ב"כ עוה"ד אורן אוזן ואוהד איציק

נגד

המשיב **ק.ע.**
ע"י ב"כ עוה"ד אלי שימלביץ

2

פסק דין

3

1. בקשת רשות ערעור על החלטת בית משפט לענייני משפחה בחיפה (כב' השופטת ענבל קצב-קרן) מיום 19.3.2019 (להלן: ההחלטה) במסגרתה נקבע ביחס לחלק הארי של תביעת המבקש, אזרח ותושב ישראל (להלן: המבקש) כנגד אחיו המשיב, אזרח ישראלי המתגורר דרך קבע באנגליה (להלן: המשיב) כי לא הוכחה עילת המצאה אל מחוץ לתחום השיפוט בהתאם לתקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, וכי בית המשפט בישראל אינו הפורום הנאות לבירורה.

9

העובדות הרלוונטיות וההליכים בבית משפט קמא

10

2. המבקש והמשיב הינם אחים, בניה ויורשיה היחידים של אמם המנוחה ת.ע. ז"ל (להלן: המנוחה) אשר נפטרה ביום 2017. -.-, ולא הותירה אחריה צוואה.

13

ביום 16.1.2018 הגיש המבקש כנגד המשיב תביעה כספית על סך של 4,466,057 ₪ (הוצאות המבקש עבור המנוחה וחוב כספי, ראו סעיפים 95, 102 לכתב התביעה). כתב התביעה נסוב על שלושה מישורים עיקריים הנוגעים למערכות היחסים שבין המבקש, המשיב והמנוחה כדלקמן:

17

א. הראשון- מישור היחסים שבין המבקש לבין המשיב וקרבתם המשפחתית, מכוחם לוה המשיב מהמבקש בהתאם להסכם הלוואה בעל פה כספים בסך \$ 242,990 ובהמשך נטל האחרון שלא כדין ובמרמה כספים מן המבקש (מחשבונו) בסך 303,590 יורו. לאחר שמעשה המעילה התגלה הוסכם ביניהם כי כספים אחרונים אלה ייחשבו כספי הלוואה שעל המשיב להחזיר למבקש. כל הכספים מסתכמים בסך נטען של 4,302,384 ₪ (להלן: החוב הכספי). בנוסף לחוב הכספי, המבקש טען בתביעתו שהעביר למשיב כספים כדי שהאחרון ירכוש נדל"ן באנגליה, והמשיב מסרב להעביר לו את חלקו בעסקאות אלו.

25

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

לאור מסכת עובדתית זו עותר המבקש לשני סעדים;

- לחייב את המשיב בתשלום החוב הכספי - הכספים אותם לוה והכספים שנטל מן המבקש במרמה, אשר בשלב מאוחר יותר הוסכם לגביהם כי הם מהווים כספי הלוואה נוספת שעל המשיב להחזיר למבקש.

- לחייב את המשיב במתן חשבונות למבקש על אודות אותם נכסי נדל"ן וההכנסות מנכסים אלו.

ב. השני – מישור היחסים שבין המשיב לבין המנוחה ועיזבונה. בהקשר זה טוען המבקש בכתב תביעתו כי: "...המנוחה ובעלה המנוח העבירו לנתבע סכומים נכבדים, על מנת שהאחרון ירכוש עבורה נכסי נדל"ן באנגליה. בנוסף, המנוחה ובעלה המנוח הסכימו לרשום מחצית מדירת מגוריהם על-שם הנתבע, ומנגד הנתבע התחייב להשקיע סכום הזהה לשווי מחצית הדירה בנכסי נדל"ן באנגליה" (סעי' 14 לכתב התביעה).

על יסוד מסכת עובדתית זו עותר המבקש לסעד של מתן חשבונות בנכסים שנרכשו במסגרת ההסכם בין המשיב למנוחה בו פעל המשיב בנאמנות עבורה וכשלוחה, ורכש עבורה נכסים שונים; כנגזרת מכך, עתר להורות כי כלל הנכסים שנרכשו עבור המנוחה / מכספה הם חלק ממצבת נכסי העיזבון ולחילופין ביקש למנות מנהל עזבון.

ג. השלישי - מישור היחסים שבין המנוחה והעיזבון אותו הותירה אחריה לבין המבקש.

בהתאם לכתב התביעה, למבקש ולמנוחה חשבון בנק משותף בבנק מרכזית דיסקונט (להלן: החשבון המשותף), ובמשך השנים הפקיד המבקש בחשבון המשותף מאות אלפי שקלים, ניהל את החשבון וביצע השקעות הוניות שונות.

לפיכך, עותר המבקש לסעד הצהרתי המכריז עליו כבעלים של מחצית מהזכויות בחשבון המשותף, ולחילופין, כי מאות אלפי השקלים שהזרים המבקש לחשבון במשך שנים, שייכים לו ואינם חלק מהעיזבון.

בנוסף, עתר לסעד כספי - החזר מן המשיב של הוצאות שונות בהן נשא לטובת הטיפול במנוחה בערוב ימיה. עוד טען המבקש כי הנתבע ואשה זרה שהוצגה כבת זוגו, השתלטו לאחר פטירת המנוחה על דירת המגורים שלה ומבצעים בה שימוש בלעדי, תוך מניעת כל שימוש אחר.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

כמו כן על יסוד מסכת עובדתית זו עותר המבקש לחייב את הנתבע בתשלום דמי שימוש ראויים עבור שימוש בלעדי בדירת המנוחה.

3. ביום 1.05.18 נעתר בית משפט קמא לבקשת המשיב שכותרתה "בקשה להיתר המצאה מחוץ לתחום (בהתאם לתקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984) –במעמד צד אחד".

בבקשתו שב ותיאר המבקש את שלושת המישורים בהם עוסקת תביעתו (אם כי בסדר מעט שונה). המבקש הוסיף בבקשתו כי ניסיונותיו להמציא כתב הטענות לכתובת המשיב בישראל העלו חרס, וכי ככל הנראה בעת ההמצאה המשיב לא שהה בישראל. על כן, לאור ניסיונות ההמצאה הכושלים, התבקש בית משפט קמא, ליתן היתר המצאה אל מחוץ לתחום השיפוט, לעיר מנצ'סטר באנגליה.

המבקש טען בבקשתו כי המשיב מחזיק באזרחות כפולה (ישראלית ואנגלית) וכי קיימת למשיב זיקה רבה לישראל. המבקש הוסיף כי המשיב הוא בעלים רשום של נכס בישראל, מחזיק בחשבון בנק ישראלי -בבנק לאומי, מגיע לישראל פעמים רבות, ואף מקפיד להגיע ולהצביע בבחירות.

המבקש פירט באריכות את הסעדים להם עתר בכתב התביעה, וטען כי לשיטתו, הם מקיימים שלושת התנאים המצטברים להיתר המצאה מחוץ לתחום: עילת תביעה "בת סיכויים"; התקיימותה של אחת מעשר החלופות שבתקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי; והעדר נסיבות חריגות המטות את כפות המאזניים במסגרת שיקול הדעת של בית המשפט כנגד מתן היתר המצאה.

המבקש טען בבקשתו להיתר המצאה כי ביחס לכל אחת מעילות התביעה מתקיימת עילת המצאה אחת או יותר (ראו סעיפים 48-54 לבקשת ההמצאה).

עוד הוסיף המבקש כי ישראל היא הפורום הנאות לדון בתובענה, וכי "מירב הזיקות" קושרות את התביעה לישראל. לשיטתו, רק אם לאחר עריכת האיזונים הנדרשים כפות המאזניים יטו באופן מובהק לפורום הזר, אז יחליט בית המשפט שיששראל אינה הפורום הנאות לדון בתובענה. עוד ציין, כי בעידן הגלובלי של ימינו, אין להפריז במשקל שניתן לקשיים של נתבע להגיע עם עדיו לארץ אחרת.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

4. ביום 9.5.2018 ניתן בבית משפט קמא, היתר המצאה של התובענה אל מחוץ לתחום השיפוט בהתאם לתקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי.

5. ביום 3.12.2018 הגיש המשיב כתב הגנה בהתייחס למישור היחסים השלישי שבכתב התביעה, קרי זה העוסק ביחסים שבין המנוחה ועיזבונה לבין המבקש - עילת החשבון המשותף; עילת החזר ההוצאות; ועילת דמי השימוש. בכל הנוגע למותר העילות והסעדים שבתביעה, הגיש המשיב בקשה לביטול היתר ההמצאה, כמו גם לסילוק התביעה על הסף, מחמת העדר סמכות, ולחילופין, בטענה של פורום בלתי נאות.

קביעותיו של בית משפט קמא

6. ביום 19.3.2019 נעתר בית משפט קמא לבקשת המשיב לביטול היתר המצאה מחוץ לתחום השיפוט מיום 9.5.2018 בנוגע לתביעה לסעד כספי ("חוב כספי"), על שני ראשיה, ולמתן חשבונות בנוגע לנכסי הנדל"ן. וביתר פירוט;

התביעה בגין החוב הכספי -

7. באשר לעילה שמכוחה נתבקש סעד של השבת "החוב הכספי", הוא חילק עילה זו לשתיים: השבה של כספים בעקבות הסכם הלוואה והשנייה השבת יתר הכספים בשל נטילתם שלא כדין על ידי המשיב וכהגדרת בית משפט קמא "לאור מעילה בכספים שהפקיד באנגליה" (סעי' 12 להחלטה קמא). בית משפט קמא בחן החלק הראשון - ההלוואה בשני הקשרים: מקום כריתת הסכם ההלוואה ומקום הפרתו.

8. בית משפט קמא קבע כי לא הוכחה עילת המצאה בנוגע לכריתת הסכם ההלוואה ונימק קביעתו בכך שהוראות הדין והפסיקה בנוגע למקום כריתת ההסכם כאשר זה נערך במסגרת שיחה טלפונית אינן חד משמעיות, והמבקש לא ציין מהו המועד בו התקיימה שיחת הטלפון, ולא הציג פירוט השיחה באופן שיאפשר לקבוע את מקום הקיבול. על כן קבע בית משפט קמא, כי התובע לא הוכיח שהסכם ההלוואה נכרת בעת ביקוריו של הנתבע בישראל, ואף הכחיש קיומם של הסכמי הלוואה אלו. עוד קבע בית משפט קמא כי לא הוכח שעל החוזה בין הצדדים חלים דיני מדינת ישראל.

יחד עם זאת בחינת מקום הפרת ההסכם (הסכם ההלוואה הראשון), הובילה למסקנה שונה. בית משפט קמא קבע כי כאשר לא הוסכם על מקום קיומו של החיוב, יש לקיימו במקום עסקו של הנושה (המבקש - התובע במקרה דנן) וזאת בהתאם להוראות סעיף 44(א) לחוק החוזים

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

1 (חלק כללי), התשל"ג-1973. ועל כן קבע שהוכחה עילת ההמצאה "זאת אך בנוגע להלוואה" (סעי'
2 14 להחלטה קמא).

3
4 9. באשר לכספים שנטל המשיב על פי הנטען שלא כדין מחשבון המבקש, כאמור, בית משפט
5 קמא התייחס לעילה זו כאל "מעילה" ולא כפי שתבע המבקש את השבת כספים אלה מכח עילה
6 חוזית – הסכם הלוואה מאוחר.

7
8 על פי בית משפט קמא מעשה "המעילה" בוצע על ידי המשיב באנגליה ואין מדובר
9 בהסכמים שנכרתו בין הצדדים, חרף טענת המבקש/התובע כי מדובר בהלוואה מוסכמת. על כן קבע
10 בית משפט קמא שלא הוכחה עילת המצאה ביחס אליהם.

11
12 בשולי הדברים נקבע כי "קיימת עילת תביעה 'הראויה לטיעון' אך כאמור אין די
13 בקיומו של תנאי זה.

14 התביעה למתן חשבונות -

15
16 10. באשר למתן חשבונות בעניין נכסי הנדל"ן באנגליה שנרכשו מכספי המבקש-התובע, נקבע,
17 כי לא הוכח על ידי המבקש שההסכמים לרכישת הנכסים נכרתו בישראל, וכי זהו הדין החל עליהם
18 וכי מקור הכספים בישראל שממילא אינה מקנה עילת המצאה, וכי לא נטענה בשלב זה הפרה של
19 הסכמים כלשהם. על כן, קבע בית משפט קמא כי לא הוכחה עילת המצאה.

20
21 באשר להוראת סעיף 136 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 הקובע כי לבית משפט בישראל
22 סמכות לדון בירושה של כל אדם בתנאי שביום מותו היה מושבו בישראל או שהותיר נכסים
23 בישראל, "אין משמעה של הוראה זו אלא הגבלה של העיקרון הנוהג לעניין סמכות בין-לאומית,
24 ואשר לפיו נרכשת הסמכות על-ידי המצאה לנתבע של כתב-הטענות הפותח את ההליך (ההכרעה
25 שבפניי)". בית משפט קמא הוסיף וקבע כי "על אף המצאה כדין, יתכן כי לא תהיה סמכות ככל
26 ולא מתקיימים תנאי ס' 136 לחוק הירושה. עתירת התובע אף בשם עיזבון המנוחה, אין בה
27 כשלעצמה כדי לקנות סמכות, שכן אף אם המנוחה היתה עותרת בעצמה היתה נדרשת לעמוד
28 בתנאי היתר המצאה מחוץ לתחום שיפוט" (סעי' 17 להחלטה קמא).

29
30 11. גם בנוגע למתן חשבונות בגין הנכסים נקבע על ידי בית משפט קמא כי אמנם קיימת
31 לכאורה עילת תביעה ראויה לטיעון, אלא שכאמור, מאחר ולא מתקיימים תנאיה של תקנה 500
32 לתקנות סדר הדין האזרחי, יש לבטל את היתר ההמצאה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

12. בית משפט קמא קבע כי מאחר ולא הוצגה עילת המצאה, ולא מתקיימים תנאיה של תקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי, "יש לכאורה לבטל היתר המצאה מחוץ לתחום" מבלי להידרש לטענות "הפורום הלא נאות" (סעי' 18 להחלטה קמא). יחד עם זאת, "ולמען הסר ספק" הוסיף בית משפט קמא ובחן שאלה זו וקבע כי מירב הזיקות קושרות עילות אלו לבית המשפט באנגליה מאחר ועסקין בהשבת כספים שהופקדו בחשבונות בנק באנגליה; ההלוואה הנטענת הועברה במטבע דולרי לחשבון בנק באנגליה; והמעילה בכספים הייתה באנגליה. בית משפט קמא התייחס לטענות ההגנה "כי כספים אלו הופקדו בחשבון ע"ש חברת A שהינה חברה אנגלית שהייתה בשליטתו, והליכים בעניינה מתנהלים בביהמ"ש באנגליה", כי המבקש צירף מסמכים המעידים כי כספים בסכומים דומים אכן הופקדו בחשבון החברה. עוד ציין כי לצורך הדיון בתביעה יהיה צורך במתן צווים לבנקים באנגליה וכי סביר להניח כי העדים יהיו מאנגליה. בעניין מתן החשבונות ביחס לנכסים באנגליה נקבע כי משמדובר בנכסי נדל"ן, הדינים החלים הם דיני אנגליה ולצורך הכרעה בתביעה ראוי ששאלת הבעלות בנכסים אלה תיעשה במקום המצאם באנגליה. כמו כן נקבע כי אף ציפיתם הסבירה של הצדדים הייתה כי הליכים בעניין כספים אלו והנכסים הנטענים יתנהלו באנגליה, כאשר כל הפעולות הקשורות בהם נעשו באנגליה. עוד נקבע שאמנם המבקש והמשיב שניהם ישראלים, וכי המשיב ממילא מגיע לישראל ואף ינהל הליכים משפטיים כאן, בנוגע לשאר העניינים שימשיכו להידון ולהתברר בישראל, אולם אין בכך כדי לקבוע שהמחלוקות בעניינים ראויים להתברר בישראל.

למסקנות וקביעות אלו הגיע בית משפט קמא גם לאחר שציין שמשקלה של טענת "הפורום הלא נאות" הולך ופוחת, עם התקדמות הטכנולוגיה, אמצעי התקשורת והגלובליזציה.

13. **ניתן לסכם קביעות בית משפט קמא ובתמציתיות כדלקמן:**

ביחס להשבת כספים - הוכחה עילת המצאה ביחס לטענת ההלוואה והתביעה מגלה עילה הראויה לטיעון.

לא הוכחה עילת המצאה ביחס לכספי המעילה.

ביחס לתביעה למתן חשבונות – לא הוכחה עילת המצאה.

טענת פורום לא נאות התקבלה הן ביחס להשבת הכספים והן ביחס למתן חשבונות, ונקבע שמירב הזיקות הן לאנגליה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

14. המבקש מיאן להשלים עם החלטת בית משפט קמא ועל כן הגיש את בקשת רשות הערעור שלפני.

15. טענות המבקש;

א. ביחס לתביעתו לתשלום החוב הכספי (בגין שתי ההלוואות) ומתן חשבונות:

לשיטת המבקש, בית משפט קמא לא בחן את עילות ההמצאה ושאלת הפורום הנאות על פי תיאור העובדות בכתב תביעתו, אלא שהוא ביסס את החלטתו על טענות המשיב בכתב ההגנה, ונתן לאלה משקל מכריע, ובכך שגה. המבקש טען כי הלווה כספים לאחיו באנגליה ולא לחברות זרות, ולגבי עילה זו ביקש היתר המצאה.

המבקש טוען בבקשת רשות הערעור כי קיומן של ההלוואות אינו מוטל בספק והמשיב הודה בהן. המבקש טען כי הסכמי ההלוואה נכרתו בעל פה, בשיחות טלפון ובביקורים שערך המשיב בישראל, וכי עלה בידו להוכיח את עילת ההמצאה ע"פ תקנה 500(5) לתקנות סדר הדין האזרחי. לשיטתו, "... המשיב בטענותיו, הבליע הודאה בקבלת הכספים, אולם מנסה להדיחה באמצעות העברת האחריות להשבה לגורם אחר..." (סעי' 9 לבקשת רשות הערעור).

המבקש טען בבקשתו להמצאה כי העברת הכספים לאחר (חברת A) הינה טענה עובדתית, שככל ותוכח יהיה לה משמעות בפסק הדין אך אין בכך כדי למנוע בירור התביעה כאן. המבקש הוסיף כי החזרי ההלוואה היו צריכים להיות משולמים לחשבונו בישראל ומכאן שההפרה בוצעה בישראל. לשיטת המבקש, הוא עמד ברף הראייתי הדרוש בכל הנוגע להלוואות - "תשלום החוב". עוד מוסיף, כי המשיב הינו אזרח ישראלי, בעלים של נכס בישראל וחשבון בנק בישראל, אשר מגיע לישראל לעיתים קרובות, ומכאן בירור התובענה בישראל הוא מתבקש, מה עוד שהדבר אינו כרוך בהכבדה על המשיב ואינו מונע ממנו להתדיין כאן.

המבקש טוען כי שגה בית משפט קמא כאשר התייחס להלוואה השנייה כאל עילת מעילה או תרמית, בעוד שבתביעתו טען כי לאחר גילוי דבר המעילה סיכמו הצדדים ביניהם כי הסכום ייחשב כהלוואה, ויוחזר למבקש בהתאם. עוד טוען המבקש בהקשר זה כי הקביעה שמתקיימת עילת המצאה ביחס להלוואה הראשונה יפה ומחייבת גם לגבי ההלוואה השנייה. המבקש טוען כי היה על בית משפט קמא לגזור גזירה שווה ביחס לשתי ההלוואות.

המבקש מוסיף לטעון כי שגה בית משפט קמא כאשר קבע ביחס לעילת ההלוואה כי הפורום הישראלי איננו הפורום הנאות לדון בתובענה. לדידו, כיום בתי המשפט הישראליים נוהגים בגישה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

ממצממת בכל הנוגע לטענה זו. המבחן המוביל בעניין זה הוא מבחן מירב הזיקות, ורק כאשר יוכח באופן מובהק כי מירב הזיקות הן לטובת הפורום הזר, ניתן יהיה לגבש הנחה כי הפורום הישראלי אינו הפורום הנאות. לשיטת המבקש, בית משפט קמא אימץ את גישת המשיב, וכלשונו: "בכל הכבוד הראוי, לא ניתן לכחד כי החלטת בית משפט קמא מושפעת רבות מטענת ההגנה המרכזית של המשיב והיא שהכספים שנטען כי ניתנו לו בהלוואה, ניתנו למעשה לחברות זרות שבשליטתו. וזאת למרות שלא נהל כל הליך של חקירת מצהירים, וממילא כאשר הראיות שצורפו לבקשה להיתר המצאה מבססות עילת תביעה ראויה לדיון ביחס להלוואות שניתנו בין האחים, קרי, בין המבקש למשיב." (סעי' 83 לבקשת רשות הערעור).

המבקש מוסיף כי אין בכל כתב התביעה ולא בבקשה להיתר המצאה אל מחוץ לתחום כל טענה לפיה המבקש הלווה כספים לחברה זרה, וכל טענות המבקש הן להלוואה שנתן לאחיו. על כן טוען המבקש, כי כאשר נבחנת שאלת הפורום הנאות, היא תיבחן ביחס לטענות אותן מעלה המבקש (טענות התביעה) ולא טענות ההגנה.

המבקש מוסיף כי הנימוק של "עדים זרים" או "מסמכים זרים" או "צווים לבנקים זרים" אין בו כדי להשליך על נאותות הפורום. המבקש טוען כי חוץ ממנו ומאחיו המשיב, אין עדים זרים אשר צריכים להעיד בכל הנוגע להתחייבויות שבין האחים. עוד טוען כי לאור התפתחויות הטכנולוגיה, ניתן להבחין בפסיקת בתי המשפט מגמה ברורה של צמצום המקרים בהם ייקבע כי בית המשפט הישראלי אינו הפורום הנאות משום הצורך בשמיעת עדים או ראיות מחו"ל.

ב. ביחס לעילת הנאמנות ולמינוי מנהל העיזבון

16. המבקש טוען לקשר הדוק בין רישום דירת המנוחה, נאמנות וביצוע רכישות הנדל"ן עבורה, וממילא הדבר דורש בירור לצורך חלוקת עזבון המנוחה. המבקש טוען כי מקום בו המנוחה הייתה בחייה אזרחית ותושבת ישראל, מקום בירור התובענה בעניין זה לרבות למינוי מנהל עזבון אמורים להתקיים לפני הפורום הישראלי. המבקש טען כי שגה בית משפט קמא כאשר קבע כי הפורום הנאות לדון באלה הוא הפורום הזר וכי שגה כאשר דחה למעשה את העתירה למינוי מנהל עזבון בנוגע לנכסי הנאמנות.

המבקש מוסיף כי טענת יורש לפיה המוריש היה בעלים של נכס בחו"ל וצריך להיכלל במסת נכסי העיזבון צריכה להתברר בבית המשפט המוסמך לדון בנכסי המנוח, שהינו בית המשפט בישראל.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

טענות המשיב;

א. ביחס לעילת החזר ההלוואה – החוב הכספי ומתן חשבונות

17. המשיב טוען כי הוא מתגורר באנגליה החל מגיל 13, ולא היה תושב ישראל שנים רבות. את חייו ניהל באנגליה ושם הקים משפחה כאשר הוא וילדיו ממשיכים להתגורר שם.

עוד טוען המשיב כי כל שנות חייו לא היה בעלים של חשבון בנק או נכסים בישראל, ולראשונה פתח חשבון בישראל לאחר פטירת המנוחה וכי הנכס היחיד שלו בישראל הוא מחצית הדירה בה התגוררה ברמת גן. המשיב טוען כי העובדה שלא בוטלה אזרחותו הישראלית אינה יכולה לייצר זיקה יש מאין. לשיטתו, מדובר בטענות חלשות ואזרחות ללא תושבות אינה מקימה זיקה ממשית במסגרת בחינת הפורום לקיום הליך משפטי.

המשיב טוען כי המבקש משמש כלי בידם של אחרים ויחד עם בניו (של המשיב) מוביל נגדו "מלחמת עולם משפטית" המתנהלת בבתי המשפט באנגליה, לאחר שבנו של המשיב ניצל את אמונו וגזל את מפעל חייו, השתלט על חברת A שהייתה בשליטתו של המשיב ואשר בחשבונות הבנק שלה הפקיד את כספו. על פי המשיב, ההשתלטות של הבן נעשתה באמצעות הליכי פירוק המתנהלים בבתי המשפט באנגליה.

עוד טוען המשיב, כי תחילה סבר שהמבקש מנסה לסייע בידיו לקבל את הכספים מילדיו ולאחר מכן גילה כי המבקש מסתיר את האמת ו"עושה עמם יד אחת" על מנת להשתמש בסכום הדולרי נשוא התביעה שעודנו נמצא בחשבונה של A כנגדו.

המשיב טוען כי חברת A היא שמחזיקה כיום בסכום הדולרי, והיא שהשיבה זה מכבר את סכום היורו למבקש. הכספים שהועברו לחשבונות החברה (הסכום ביורו והסכום הדולרי) מתועדים בנספחים שצורפו על ידי המשיב. המשיב טוען כי הנתבע הפקיד את הכספים בחשבון זה וכל מטרת הכספים הייתה לנצל את הריבית בחשבונות הבנק של חברת A שהייתה גבוהה לאין שיעור משיעורי הריבית המתקבלים בישראל או בשווייץ שבה הוחזקו הכספים תחילה.

המשיב מוסיף כי סכום היורו הושב למבקש במלואו, ולכן חלק מהתביעה מהווה ניסיון מובהק של המבקש להתעשר שלא כדין. המשיב טוען כי החברה היא חברה אנגלית, וניהול ההליך בישראל עשוי להביא לקיפוח זכויותיו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

1 עוד טען המשיב, כי הסכום הדולרי, נותר עד היום אצל חברת A שהייתה אמורה להיות
2 בשליטת המשיב יחד עם מספר חברות אנגליות נוספות. במהלך השנים ואגב סכסוך גירושין נקטו
3 ילדיו של המשיב, מהלכים שונים לנישולו מרכושו, והשתמשו בכלל הנכסים שהמשיב נתן להם
4 במהלך חייו. לאור כך, ועל פי המשיב, נכנסה A להליכי חדלות פירעון, כאשר הנושה העיקרי שלה
5 היא אחת החברות שעליה השתלטו ילדיו. המשיב טוען כי גם המבקש הכיר בכך שהכספים נמצאים
6 בשליטתו של T, בנו של המשיב.

7
8 המשיב מציין כי אין מחלוקת ששני הסכומים – הדולרי ושביורו, הועברו על ידי המבקש
9 לאנגליה, וכי שניהם הועברו במטבע חוץ ולא בשקל. גם אם יש מחלוקת על ההפקדה הראשונית,
10 אין מחלוקת שהם הועברו ישירות לחברה בריטית בבנק "ברקליס" באנגליה. המשיב טוען כי טענת
11 ההעברה של הסכום הדולרי מישראל, היא טענה ללא תימוכין, ולגבי סכום היורו לא נטען דבר וזאת
12 כי הוא הועבר משווייץ ולא מישראל.

13
14 המשיב טוען כי ילדיו והחברה הינם בעלי דין דרושים, נוכח הצורך לצרפם כצדדי ג'
15 במסגרת בירור התביעה, וכי כל הראיות נמצאות באנגליה. מדובר בזכויות מהותיות שתקופתה
16 במידה והדיון יתקיים בישראל. המשיב מוסיף כי קיום הדיון באנגליה יהיה חיוני לצורך שימוש
17 בראיות ובהליכי עזר שיכולים להתנהל באנגליה בלבד. שיקול זה מחזק את הקביעה כי "מירב
18 הזיקות" הן לפורום הזר.

19
20 המשיב טוען כי שאלת זהות החייב אכן שנויה במחלוקת בין הצדדים, וגם בהינתן זאת,
21 עדיין יש לקחת בחשבון שהכספים הופקדו על ידי התובע בידי החברה האנגלית, בבנק החברה.
22 לשיטת המשיב, שאלת זהות החייב לא צריכה להיות מוכרעת לצורך ההליך דנא, ומה שחשוב הוא
23 הפקדת הכספים בבנק באנגליה, של אותה חברה זרה.

24
25 באשר למקום כריתת ההסכם המשיב טוען כי ההסכם לגבי סכומי ההלוואות לא נעשה
26 בישראל, אלא באמצעות שיחת טלפון בין הצדדים כאשר כל אחד נמצא במקום מושבו. המשיב טוען
27 כי קביעה שמדובר בחוזה שנכרת בישראל, מהווה עיוות של המציאות וניסיון להתאים אותה
28 לתקנה 500. המשיב מבחין בין מצב בו שני צדדים מתכנסים לחתימת הסכם בירושלים דבר השונה
29 מעובדות המקרה לפנינו. ההסכם לא נכרת בישראל, וכל כוונת הצדדים הייתה ממוקדת דווקא
30 באנגליה, כדי לקבל "ריבית אנגלית". יתרה מכך, באשר לסכום היורו טוען המשיב כי טענת המבקש
31 הינה שהכספים "נגזלו" ולכן אפילו לשיטת המבקש מעשים אלו (שהוכחו על ידי המשיב) נעשו
32 באנגליה ולא בישראל. המשיב מוסיף כי העובדה שנושא הכספים עלה באחד הביקורים בישראל,
33 אינה מספיקה כדי להקנות לבתי המשפט בישראל את הסמכות לדון בהם. המשיב מוסיף שאין ממש

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

1 בטענה שלא סוכם בין הצדדים מקום ביצוע החיוב. עוד טוען המשיב כי העיקר הוא היכן קוים
2 החוזה ומהיכן מוחזר הכסף, דהיינו באנגליה, וכי יישום מבחן מירב הזיקות מוביל למסקנה כי אלה
3 נתונות לאנגליה.

4 ב. ביחס לנכסי הנדל"ן באנגליה ומתן חשבונות

5 18. המשיב טוען כי העלאת נושא "ירושת האב" נעשתה על ידי המבקש כחלק מייעוץ מס שהוא
6 קיבל בישראל כתוצאה מכך שנכסי הנדל"ן בחו"ל היו רשומים בעבר על שמו, ובכדי להציגם "כאילו
7 נרכשו מירושת אביו" (סעי' 133 לתשובת המשיב).

8
9 עוד טוען כי המבקש כמו גם האם המנוחה, מעולם לא העבירו לו כספים להשקעה ברכישת
10 נדל"ן באנגליה או בכל מקום אחר בעולם, והם לא היו בעלי אמצעים מספיקים לביצוע השקעות
11 כאלה. המשיב טוען כי מדובר ב"סיפורי מעשיות" של המבקש "טענות סרק שדינן להידחות
12 בשאט נפש מכל וכל" (סעי' 137-138 לתשובת המשיב).

13
14 המשיב מוסיף לטעון כי באשר לנכסי הנדל"ן, מדובר בתובענה שבאופן מובהק צריכה
15 להידון באנגליה ולא בישראל מאחר ומדובר בעילת תביעה שעניינה בעלות בנדל"ן במדינות אחרות,
16 בין אם מדובר בתובע שנמצא בחיים ובין אם מדובר בתביעה מטעם עיזבון. המשיב מוסיף כי לבית
17 משפט ישראלי אין סמכות לדון בגורל קרקע הנמצאת במדינה אחרת.

18
19 יתרה מכך, המשיב טוען כי במקרה הנוכחי מדובר בתביעה הקשורה בשאלת עצם הבעלות
20 הקניינית בקרקע ובנכסי נדל"ן שנרכשו לפי הטענה בנאמנות, והדבר שונה מההסדר המעוגן בסעיף
21 136 לחוק הירושה ובאופן חלוקת נכסי העיזבון, "דיון בירושתו של אדם עוסק באופן חלוקת
22 הנכסים ואינו מאפשר תוך כדי לבית המשפט בישראל לקבל הכרעות בסוגיות של בעלות על
23 מקרקעין בחו"ל" (סעי' 145 לתשובת המשיב).

24
25 19. באשר לחלקה של התביעה העוסק בחלוקת העיזבון בישראל לרבות החשבון המשותף,
26 הוצאות המנוחה ודמי שימוש, המשיב הסכים כי מקומן להידון בישראל.

27 דיון והכרעה

28
29
30 20. החלטתי לתת רשות ערעור ולדון בבקשה כבערעור שהוגש על פי הרשות שניתנה. לאחר
31 ששקלתי את טענות הצדדים בכתב ובעל פה, סבורני כי יש לקבל את הערעור באופן חלקי, ולקבוע
32 כי התקיימה עילת המצאה ביחס לתביעה בגין ה"חוב הכספי" ולהשבתו על שני חלקיו, וכי הפורום

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

הישראלי הוא הפורום הנאות ביחס לעילה זו. באשר ליתר קביעותיו של בית משפט קמא בעניין התביעה למתן חשבונית, מצאתי כי יש לדחות את הערעור.

הדיון בהמצאה אל מחוץ לתחום השיפוט ושאלת הנטלים

21. בעל דין המבקש לפתוח בהליך אזרחי נגד נתבע הנמצא בחו"ל צריך לבקש מבית המשפט היתר להמצאת כתב הטענות אל מחוץ לתחום השיפוט. מכוח אותה המצאה, קונה בית המשפט הישראלי סמכות שיפוט על נתבע זר, ובכך "מרחיב" את תחום שיפוטו.

תקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי קובעת רשימה סגורה של עילות המצאה, בהתקיימן בית המשפט רשאי להתיר לתובע להמציא את כתב טענותיו מחוץ למדינה. יחד עם זאת, בשלב הדיוני בו טרם נדונה התביעה לגופה, אין המבקש חייב להראות שיש לו עילת תביעה טובה באותה מידת וודאות הדרושה במשפט עצמו:

נפסק כבר בעבר כי בשלב דיוני זה, עוד טרם נתבררה התובענה לגופה, "אין המבקש חייב להראות שיש לו עילה טובה באותה מידת וודאות הדרושה במשפט עצמו" [...] על המבקש להוכיח את עילת ההמצאה ברמת הוכחה של "תביעה הראויה לטיעון". ע"א 9725/04 אשבורן חברה לסוכנויות ומסחר בע"מ נ' CAE Electronics Ltd (פורסם במאגרים המקוונים, 4.09.2007) (להלן: עניין אשבורן).

22. אמנם, עוד ביום 9.5.2018 נתן בית משפט קמא היתר המצאה אל מחוץ לתחום השיפוט בהתאם לתקנה 500, ובכך הביע דעתו בדבר קיומן לכאורה של עילות המצאה. עם זאת, בהתאם לעניין סארפסאדה (ע"א 74/83 חיים סארפסאדה ראד נ' יעקב חי מ(2) 141 (1986) (להלן: עניין סארפסאדה), משהוגשה בקשה על ידי המשיב/הנתבע לבטל את ההיתר שניתן במעמד התובע/המבקש בלבד, כפי שאירע בענייננו, מקבל ההיתר במובן מסוים צביון זמני עד להכרעה בבקשה לביטול.

עוד נפסק כי כאשר בית המשפט דן בבקשה לביטול היתר המצאה מחוץ לתחום השיפוט, עליו לדון בבקשה המקורית, ולבחון האם התקיימו התנאים למתן היתר כזה:

הבקשה להתיר המצאה מחוץ לתחום השיפוט הינה מעצם טיבה בקשה הנדונה על-פי צד אחד. משבית-המשפט נעתר לבקשה, ומשכתב-בי-דין הומצא לנתבע במדינה הזרה, רשאי הנתבע להגיש בקשה לביטול היתר ההמצאה. [...] אף שאין עסקינן בסעד זמני, הכללים הדיוניים במקרה זה אינם שונים מאלה החלים במקרים שבהם בעל-דין עותר לביטולו של סעד זמני שניתן על-פי צד אחד. כך מוטל הנטל על המבקש המקורי, במקרה זה התובע (ע"א 4601/02

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

ראדא תעשיות נ' Bodstray Company פ"ד נח(2) 465, 472 (2004)
(להלן: עניין ראדא).

כמו כן נפסק:

רק אם השתכנע בית המשפט שהתשובה לשתי הדרישות, עילת
ההמצאה ועילת התובענה, הינה חיובית בהתאם לרמת ההוכחה
הנדרשת, יעניק למבקש את היתר ההמצאה, בכפוף לבדיקת נאותות
הפורום (ראו: עניין אשבורן, פס' 7).

על כן, תחילה, על בית המשפט לבחון האם עניינו של המבקש חוסה תחת עילות ההמצאה
שבתקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי. שנית, כי מדובר ב"תביעה ראויה לטיעון" וכן "בתביעה
רצינית" שיש לדון בה וכי ישראל היא הפורום הנאות לבירורה.

23. הצדדים אינם חלוקים באשר לעילת התובענה לדמי שימוש בדירת המנוחה, התובענה ביחס
לחשבון המשותף והשבת ההוצאות, וכי הן צריכות להתברר בישראל. על כן המשיב הגיש כתב הגנה
ביחס לעילות וסעדים אלה. המחלוקת נותרה באשר לאותו חלק בתובענה בו עתר המבקש להחזר
ההלוואות – "החוב הכספי" ומתן חשבונית באשר לנכסים שלפי הנטען נרכשו עבור המבקש על ידי
המשיב וכן זו העוסקת בנכסי המנוחה שבשליטת המשיב ואשר אף הם נרכשו בחו"ל.

24. המבקש תמך את תביעתו בתצהיר כדרישת תקנה 258 (ח) לתקנות סדר הדין האזרחי. כמו
כן צורפו מסמכים שונים דוגמת תכתובת בדוא"ל בין הצדדים וכן תדפיסי חשבוניות בנקים באנגליה.
גם המשיב תמך את כתב הגנתו בתצהיר אולם כתב ההגנה התייחס לעילות שלטענת המשיב ראויות
להידון בישראל, בעוד שבית המשפט לשאר העילות והסעדים ביקש לדחות הגשת כתב ההגנה עד להכרעה
בשאלת היתר ההמצאה, העדר סמכות ו/או פורום בלתי נאות.

עוד יוער כי המבקש תמך את בקשתו להיתר המצאה בתצהיר מפורט, כך גם נהג המשיב
בבקשה שהגיש.

יודגש כאן כי בגדרי תצהיריהם העלו הצדדים גרסאות עובדתיות שונות וסותרות. כך
לדוגמא, המשיב הכחיש עריכת הסכמי ההלוואה להן טען המבקש.

עוד יודגש כי בית משפט קמא נתן החלטתו עליה מלין המבקש ללא קיום דיון במעמד שני
הצדדים וללא קיום חקירות. על רקע דברים אלה ונוספים עולה השאלה כיצד היה עליו להכריע
בבקשה להיתר המצאה ובטענת פורום בלתי נאות?

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

25. דיון והכרעה בבקשה יתקיים במצוות תקנה 241 (ד) לתקנות סדר הדין האזרחי:

בית המשפט או הרשם רשאי להחליט על יסוד הבקשה, התשובה והתגובה לתשובה לפי תקנות משנה (ג) ו-(ג1) בלבד או, אם ראה צורך בכך, לאחר חקירת המצהירים על תצהיריהם.

המשיב לא ביקש לחקור את המבקש על התצהיר התומך בבקשת ההמצאה אל מחוץ לתחום השיפוט ולמעשה לא התקיים לפני בית משפט קמא דיון במעמד שני הצדדים בגדרי הבקשה לביטול היתר המצאה, שכאמור צריכה להידון כאילו לא ניתן היתר, ושאלת מתן ההיתר נבחנת עתה מחדש.

הדברים אמורים גם ביחס לטענת הפורום הנאות, שאף היא הוכרעה על יסוד כתבי הטענות בלבד. כאן עולה השאלה, כלום ניתן היה בנסיבות דנן, ליתן משקל כלשהו לטענות ההגנה והמשיב ולהעדיף על פני אלה של התובע – המבקש, או שעל בית משפט קמא היה לבחון שאלת ההיתר ונאותות הפורום אך על פי כתבי הטענות שהגיש המבקש/התובע בלבד?

נראה כי במצב דברים בו לפני בית משפט מציג כל צד גרסה עובדתית שונה, או צד כופר בטענות האחר, ובעקבות כך מתחייבת הכרעה שונה מאימוץ גרסה אחת לעומת האחרת, כשהמשיב/הנתבע נמנע מלבקש לקיים דיון בבקשת ההיתר לשם חקירת המבקש על תצהירו, יש להכריע בבקשה על סמך התשתית העובדתית הלכאורית שהציג התובע (המבקש בענייננו), משלא ניתן היה בשלב זה לדחות את גרסתו שטרם נסתרה על ידי המשיב. וכך כבר נפסק:

עובדה השנויה במחלוקת נבדקת בעיקר לאור תצהירו של התובע:
ע"א 548/79 [5] בעמ' 339 יחד עם זאת ניתנת כמובן לנתבע -
במסגרת בקשתו לבטל את ההיתר - הזדמנות להפריך את גירסתו
של התובע (ראו: עניין סארפסאדה, פסי' 3).

באשר לדרישה של "תביעה הראויה לטיעון", יש להתמקד בשלב זה בנטען בתביעה ולבחון שאלה זו על פיה בלבד (רע"א 614/18 אייל בן חנוך נ' ביו-עוז ביוטכנולוגיות בע"מ (בפירוק) (פורסם במאגרים המקוונים, 07.06.2018). במקרה שלנו שאלה זו אינה מתעוררת שהרי גם בית משפט קמא סבר שהתביעה על עילותיה וסעדיה השונים ראויה לטיעון.

על יסוד האמור לעיל, להלן נבחן קיומה של עילת המצאה על פי תקנה 500 ושאלת הפורום הנאות.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

החוב הכספי

26. כזכור, המבקש טען כי בכל הנוגע להלוואה הדולרית הראשונה, העביר את הכספים מחשבונו בישראל לאנגליה וכי השבת הכספים צריכה להתבצע בישראל (סעי' 49-50 לבקשה). על כן, לשיטתו, מתקיימות החלופות 4 ו-5 לתקנה 500.

27. ואכן בית משפט קמא קבע כי הוכחה עילת ההמצאה על פי תקנה 500(5) לתקנות סדר הדין האזרחי בנוגע להלוואה וזאת כמתחייב על פי הוראת סעיף 44(א) לחוק החוזים.

לדעתי, אותו דין אמור היה לחול על טענת ההלוואה הנוספת אשר על פי המבקש וכנטען בתביעתו, תחילתה הייתה במעילה ומרמה מצד המשיב, אשר נטל כספי המבקש שלא כדין, כאשר בהמשך הגיעו האחים להסכמה כי אלה מהווים כספי הלוואה שעל המשיב להחזיר למבקש בדומה לגורל כספי ההלוואה הדולרית. אדגיש גם הפעם, כי התובע העמיד תביעתו זו על פי עילה חוזיות – הסכם הלוואה, ולא שחובת ההשבה קמה בעקבות גזילת הכספים ונטילתם במרמה, כשם שהתייחס בית משפט קמא לחלק זה בתביעתו, ובחן את שאלת היתר ההמצאה על פי תקנה 500 שלא על פי העילה הנטענת אלא על פי עילת תרמית. אמנם, המבקש גולל בתביעתו תולדות אותו הסכם הלוואה שנכרת בעקבות ועל רקע המעילה, אולם זו אינה מהווה חלק מעילת התביעה שיש להוכיח, וכעקרון, ולנוכח הגדרת העילה בתביעה, הוכחת המעילה אינה מזכה את המבקש בסעד הכספי כל עוד זה נתבע מכח עילה אחרת – חוזית, ועל יסוד הסכם ההלוואה שנכרת לאחר המעילה. רק עם הוכחתו של זה יהא המבקש זכאי לסעד הכספי. על כן אני קובע כי התקיימה עילת המצאה באשר לחוב הכספי על שני ראשיו – חלקיו.

מתן חשבונות ביחס לנכסי הנדל"ן באנגליה ומינוי מנהל עיזבון

28. באשר למתן חשבונות ביחס לנכסי הנדל"ן שעל פי המבקש רכש המשיב עבור המנוחה, תמים דעים אני עם בית משפט קמא, כי לא הוכחה עילת המצאה.

להלן נימוקי;

באשר לכספים שלכאורה ניתנו למשיב על ידי האם לצורך השקעה בנכסים טוען המשיב כי האם מעולם לא רכשה ולא חשבה לרכוש מקרקעין באנגליה וממילא לא היו לה האמצעים לכך. המבקש מנגד, טען כי המנוחה והמשיב כרתו ביניהם הסכם במסגרתו הנתבע פעל בנאמנות עבורה ובשליחותה ורכש עבורה נכסים שונים בחו"ל. בדומה לכך גם רכש עבור המבקש נכסים בנאמנות. לפיכך, עתר המבקש כי בית המשפט יורה למשיב לספק חשבונות "טובים ומדויקים" בכל הנוגע לעסקאות הנדל"ן שביצע הנתבע בשליחות המנוחה או בשליחותו. אמנם, על בית משפט קמא היה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

1 להמנע מלבחון את קיומה של עילת המצאה על פי גרסתו העובדתית של הנתבע-המשיב ולאחר
2 שהעדיפה על פני זו של המבקש, מהטעמים שפירטתי לעיל וגם משום שבדרך זו ימצא בית משפט
3 את עצמו מברר את התביעה לגופה, כאשר הוא נדרש עוד להכריע בשאלה מקדמית – עילת המצאה.
4 כך הוא הדבר גם ביחס לטענת הפורום הלא נאות.

5
6 29. המבקש נשען בטיעוניו על הוראת סעיף 136 לחוק הירושה אלא שלדעתי, תביעה למתן
7 חשבונית בעניין נכסים בחו"ל שנרכשו עבור מוריש ישראלי איננה "תביעה בירושתו" על פי סעיף
8 136 לחוק הירושה ויש לפרש סעיף זה בצמצום, ולהחילו על תביעה על פי חוק הירושה בלבד, היינו
9 למתן צו ירושה או קיום צוואה; מזונות מן העיזבון ומינוי מנהל עיזבון. אוסיף כי תביעה בעניין
10 היקף העיזבון - להצהיר על זכויות לרבות נכסי מקרקעין כפנים עזבוניים, אינה בגדר תביעה על פי
11 חוק הירושה שהרי עילתה אינה על פי זכות שקמה מכח חוק זה אלא מכוח חוקים אחרים וזכויות
12 שהיו למוריש עוד בחייו או היה זכאי לקבלם (רכושיות/קנייניות/חוזיות). מכאן סעיף 136 לחוק
13 הירושה אינו מעניק סמכות בין-לאומית לבית משפט ישראלי לדון בתביעה להצהיר על נכס בחו"ל
14 כחלק מעיזבונו של מוריש ישראלי וכך הוא הדבר גם בנוגע לתביעה "למתן חשבונית" ביחס לנכסים
15 שנרכשו עבור המוריש בחו"ל, שאין לראות בה אלא כמי שנדרשת לשם ביסוס תביעה עתידית בעניין
16 סיווג נכס כנכס עזבוני. על כן יש לדחות טענות המבקש הנשענות על סעיף 136 לחוק הירושה.

17
18 עוד בעניין הוראת סעיף 136 לחוק הירושה, נפסק כי זה אינו מהווה חלופה לעילת המצאה
19 מכוח תקנות סדר הדין האזרחי:

20
21 במקרה שסעיף 136 לחוק הירושה חל עליו, הרי אף אם הייתה
22 המצאה כאמור אין די בכך על-מנת להקנות סמכות בין-לאומית.
23 כלומר, קיימים מקרים שבהם סכסוכים מסוימים אינם נתונים
24 לסמכותו של בית-המשפט המקומי מבחינה בין-לאומית חרף
25 העובדה שהייתה המצאה. דוגמה מובהקת, בצד זו של ירושה, הינה
26 מקרקעין המצויים במדינה זרה (ע"א 2846/03 ריצ'ארד ב' אלדרמן,
27 עו"ד נ' דן ארליך, נט' (3) 529 (2004).
28

29 30. בענייננו, מאחר ומדובר במתן חשבונית ביחס למקרקעין אשר מצויים באנגליה, כאשר
30 ביצעו וקיומו של הסכם הנאמנות הנטען הוא באנגליה, וגם אם הופר אזוי הופר שם, לא התקיימה
31 עילת המצאה בהתאם לתקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי, ובכל מקרה נראה כי בית משפט
32 בישראל אינו הפורום הנאות לדון בתובענה כזו מאחר ומירב הזיקות בנסיבות דן הן לבית משפט
33 באנגליה.
34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

31. באשר למינוי מנהל עיזבון, הסעד החלופי לו עתר המבקש, לא מצאתי כי בית משפט קמא התייחס לתביעה זו במפורש, וייתכן שכך נהג משום שהבקשה הועלתה בגדרי תובענה לסעדים שונים אחרים, שלא במסגרת תיק עזבונות, ובטרם הבהירו הצדדים, כפי שנתבקשו בסוף ההחלטה, האם ניתן צו ירושה אחר עזבון המנוחה, היכן ומה נקבע בגדרו. עניין זה הכרחי לשם בחינת הבקשה (ראו תקנה 31 לתקנות הירושה, התשנ"ח – 1998), הערכאה שאמורה לדון בה (הרשם לענייני ירושה או בית משפט) ועל בית משפט קמא ליתן את דעתו לגבי עתירה זו בהמשך. מכל מקום אציין כי לדעתי, תובענה למינוי מנהל עזבון שהותיר אחריו מוריש שנפטר בישראל, ואשר הניח נכסים בישראל אך גם בחו"ל, מקומה להידון בישראל, משקביעת זהות היורשים אף היא תתברר בישראל, כאשר אין לראות במשיב כנתבע רגיל אלא שהוא מצורף כבעל דין נדרש בשל מעמדו כירש, וכמי שמוסמך לטעון בשם העיזבון. כמו כן, מינוי מנהל עיזבון, ככל שיתברר שהוא נדרש, נועד על מנת להסמיכו לכנס נכסי העיזבון ולנהלם בצורה יעילה, לסלק חובות של העיזבון ולחלקו בהמשך, ואינה מעלה שאלת סיווגם של נכסים, או מעמדם, ואינה פוטרת מהגשת תביעות מתאימות במקרה הצורך לשם הכרה בהם כנכסי עיזבון (תביעה אזרחית רגילה בפני הערכאה המוסמכת בהתאם לכללי הסמכות הרגילים), כאשר ביחס לנכסים בחו"ל יש לפנות לערכאות שם לשם הכרעה במעמדם וגורלם.

מתן חשבונות בנוגע לכספי המבקש ונכסים שנרכשו באמצעותם

32. המבקש עותר גם למתן חשבונות בנוגע לעסקות נדל"ן שביצע המשיב בחו"ל באמצעות כספיו וזכויותיו. בגדרי בקשתו לביטול היתר המצאה, טען המשיב, כי משיקולי מס נהג לעשות שימוש בשמו של המבקש במשך השנים לשם רישום נכסים באנגליה על שמו הגם שהם של המשיב. הדבר נעשה לשיטתו בהסכמה מלאה של המבקש. גם לגבי עילה זו מסכים אני עם עמדת בית משפט קמא לפיה לא הוכחה עילת המצאה על פי תקנה 500 ומהטעמים שפורטו בהחלטה, כאשר גם כאן נראה, כי בהנחה שקמה עילת המצאה על פי תקנה 500, עדין לפורום הזר מירב הזיקות, שכן על פניו, מקום ביצוע ההסכם והנאמנות הוא בחו"ל.

פורום נאות

33. כעת, ולאחר שהוכחה עילת המצאה בנוגע לחוב הכספי (ההלוואות), אבחן האם הפורום הישראלי הוא הפורום הנאות לדון בה; באשר למותר העילות השנויות במחלוקת, לאחר שקבעתי כי לא הוכחה עילת המצאה, ממילא מתייחד הצורך לדון בהרחבה בשאלת נאותות הפורום ביחס לעילות אלה, ואסתפק בהתייחסותי המצומצמת לכך שהובאה בסעי' 32-34.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

34. לשם הכרעה בשאלה אם הפורום הישראלי הוא הפורום הנאות לדיון נדרש בית המשפט לבחון אם קיים פורום אחר לו מירב הזיקות. כן עלינו לבחון את ציפייתם הסבירה של הצדדים.

35. בבג"צ 58/13 פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי בירושלים בעמ' 8 (פורסם במאגרים המקוונים, 10.5.2013) (להלן: עניין פלונית) נפסק:

הפורום הנאות לדיון יהיה זה שאליו מובילות מרב הזיקות הרלוונטיות, ושהוא בעל הקשר האמיתי, המשמעותי והמהותי למקרה נושא הדיון.

36. כאשר נטען כי הפורום הוא בלתי נאות, על הטוען להוכיח שהזיקות נוטות באופן משמעותי לפורום הזר, וכי קיים פורום חלופי שבו יוכלו הצדדים להתדיין אם תתקבל טענתו.

עוד עלינו לזכור את שנפסק ברע"א 2705/97 הגבס א' סיני (1989) נ' The Lockformer Co. פ"ד נב(1) 109, 114 (1998) (להלן: עניין הגבס):

רק אם האיזון בין הזיקות לפורום הישראלי לבין הזיקות לפורום הזר נוטה בבירור, באופן משמעותי, לפורום הזר, יחליט כי אין הוא הפורום הנאות... להנחה זו, שעל-פיה בדרך כלל ייטה בית-המשפט לדחות טענת פורום לא נאות, ישנו רציונל נוסף. רציונל זה מבוסס על ההתפתחויות שחלו בתקשורת ובדרכי התנועה המודרניים. בעבר, קשיים שנגרמו לנתבעים, אשר נדרשו להתדיין בפני פורום זר, היו רבים ואמיתיים. אלה נבעו הן מקשיי הקומוניקציה והן מעלותם הרבה. בימינו, בעידן מטוסי הסילון, הטלפון הסלולרי, הפקסימיליה והאינטרנט, איבדו קשיים אלה חלק ניכר מעוצמתם. העולם כולו הולך והופך ל"כפר אחד גדול", שבו למרחקים שבין מקום אחד למשנהו אין עוד אותה משמעות מכבידה כבעבר. לפיכך, אין להפריז במשקל שניתן לקשייו של נתבע לבוא עם עדין לארץ אחרת, ומכאן גם מתבקש שהנטייה להיעתר לטענת פורום לא נאות תלך ותקטן (הדגשה שלי).

עוד נפסק:

לצורך קביעת "טבעיות" הפורום על בית המשפט להביא בחשבון את הנסיבות הצריכות לעניין ואת מכלול הזיקות הרלוונטיות, וכן את ציפיותיהם הסבירות של הצדדים (כולם) ראו: ע"א 300/84 אבו עטיה נ' ערבטיסי, פ"ד לט(1) 365, 386 (1985); ע"א 2705/91 אבו-ג'חלה נ' חברת החשמל מזרח ירושלים בע"מ, פ"ד מח(1) 554, 575 (1993); ע"א 9725/04 אשבורן חברה לסוכנויות ומסחר בע"מ נ' CAE Electronics Ltd, פיסקה 18 ([פורסם בנבו], 4.9.2007). (עם השנים ונוכח מגוון אמצעי הקומוניקציה ודרכי התנועה העומדים

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

לרשותנו במציאות המודרנית, כמו גם הסתעפות קשרי המסחר בזירה הבינלאומית, איבדה דוקטרינת הפורום הבלתי נאות לא מעט מכוחה והדבר קיבל ביטוי פעם אחר פעם בפסיקתו של בית משפט (זה) ראוי: עניין הגבס, בעמוד 114; רע"א 2903/96 מסיקה נ' דולנס, פ"ד נב(1) 817, 821 (1998); רע"א 3144/03 אלביט הדמיה רפואית בע"מ נ' Harefuah Servicios De Saude S/C LTDA, פ"ד נז(5) 414, 421 (2003); ראוי גם מיכאיל קרייני "שיקולי הפורום הנאות: מסעם אל תום האלף השלישי ומעבר לו" מחקרי משפט יט 67 (2002) (להלן: קרייני). (יחד עם זאת אין מדובר בדוקטרינה שאבד עליה הכלח ונראה כי מקום שבו מתבקש אחד הפורומים המתחרים להרחיב את סמכותו ולהחילה על נתבע שאינו נמצא בישראל, מן הראוי לגלות יתר נכונות להטות אוזן לסענות המועלות על ידי הנתבע בעניין נאותות הפורום. בהקשר זה מקובלת עלי עמדתו של השופט א' גרוניס בעניין ראדא כי יש לנהוג זהירות בהפעלת שיקול הדעת המסור לבית המשפט על פי תקנה 500 לתקנות סדר הדין האזרחי וכי ככל שהטענה בדבר פורום לא נאות מועלית במסגרת דיון בבקשה למתן היתר המצאה אל מחוץ לתחום השיפוט, הנטל הוא על מבקש ההיתר להראות כי ראוי שההליך יתנהל בישראל (לדעה שונה ראוי קרייני, בעמוד 101) (ע"א 3908/08 תיקו בע"מ נ' FOREM BAGCO INC (פורסם במאגרים המקוונים, 26.08.2010).

מצאתי כי מירב הזיקות קושרות עילה זו לבית משפט בישראל. מדובר בהשבת כספי הלוואה, ולדעתי אין נפקות בהקשר זה להיותה דולרית או שהייתה במטבע זר אחר. בהקשר אחרון זה בצדק הפנה המבקש להלכה לפיה זרות המטבע אינה שיקול המטה את הכף לטובת הפורום הזר, ובאותה מידה ששפת החוזה היא אנגלית למשל (ראו: עניין הגבס, פס' 7). העיקר הוא שמדובר, על פי הנטען בתביעה, בהסכמי הלוואות בין אחים, שניהם ישראלים כאשר אחד מתגורר באנגליה, אך מגיע ומבקר בארץ ואף יש לו נכסים בארץ- חשבון בנק, אמור לקבל בירושה נכסים שונים לרבות זכויות בדירה, ולהתדיין בארץ לגבי אותו חלק בתביעה שהסכים כי ראוי להידון כאן. כמו כן, מכיוון שנקודת המוצא ביחס לשתי ההלוואות היא שהצדדים לא סיכמו על מקום ביצוע החזר, תחול על כך הוראת סעיף 44(א) לחוק החוזים, שהרי מכוחו של זה נקבע גם כי מתקיימת עילת המצאה. משמעות הדבר שגם ההפרה הייתה בישראל. כמו כן סבורני כי בנסיבות דנן הדעת נותנת כי ציפיתם של הצדדים הייתה שהפורום הישראלי הוא הפורום הנאות, בהיותם אחים, אזרחי ישראל, ובעלי נכסים וחשבונות בישראל, כאשר כספי ההלוואה ניטלו מאח, אזרח ישראלי, ואך טבעי הוא כי התדיינות ביחס לאותה הלוואה תתקיים בישראל.

בחינה חוזרת של הנמקות בית משפט קמא ביחס לסוגיה זו מעמידה לפנינו שלושה נימוקים מרכזיים, אשר הטו את כפות המאזניים לטובת הפורום הזר:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

ראשית, המטבע הזר בו ניתנו ההלוואות, וכפי שמצאנו לעיל אין בכך כדי לפגוע בנאותות
הפורום הישראלי.

שנית, מבחן ציפיות הצדדים, ולכך התייחסתי אך אוסיף שאכן כטענת המבקש, בתצהירי
המשיב שהוגשו לבית משפט קמא, הוא לא טען וגם לא הפנה לכל ראיה מכוחה ניתן לייחס ציפיית
התדיינות אחרת.

שלישית, כי קיום הדיון מושא ההלוואות בישראל יקשה על המשיב בהבאת העדים והצגת
ראיותיו. אלא שלדעתי, בית משפט קמא הפריז במשקלו של שיקול זה. כידוע, לאור התפתחות
הטכנולוגיה, יש להביא בחשבון את שיקול הבאת העדים ומקום מושבם אך זאת רק כשיקול משני
ואין להפריז במשקל שיש לייחס לקשייו של נתבע לבוא עם עדיו לארץ אחרת. יפים לעניין זה
הדברים שנאמרו בע"א (מחוזי תל אביב-יפו) 2673/03 צלניקר טובה נ' מרקוביץ שמואל (פורסם
במאגרים המקוונים, 11.08.2005) על-ידי כב' הנשיא דאז השופט אורי גורן:

כי נסיבות המקרה מעמידות בספק את טענת המשיב בדבר הצורך
בהבאת עדים מומחים (או פקדי הבנק) מחו"ל. טעם הדבר הוא,
כאמור, כי הטענה המונחת ביסוד התובענה שהגישו המערערות
אינה מכוונת כלפי הבנק עצמו, שאינו בעל דין ואף אינו בעל דין
דרוש, אלא כלפי התנהלותו של המשיב כנאמן על הכספים... לעניין
זה אין לכאורה כל צורך בהבאתם של עדים או עדים מומחים מחו"ל,
וניתן להסתפק בתדפיסים מאושרים המעידים על מצב החשבון
בזמנים הרלוונטיים לתובענה...

ואכן במקרה שלנו, לא ברור מה יועילו אותם עדים השוהים בחו"ל, לרבות פקדי בנק ומה
תהא התרומה של עדותם, ועד כמה הכרחית היא לניהול הגנתו של המשיב שעה שהתביעה נסובה
סביב הסכמי הלוואות שעל פי התובע נערכו בארץ, ועד כמה מלבד הוכחת ביצוע העברות דרך
האפיקים המקובלים בבנקים, יהיה בעדותם כדי לשפוך אור על אותה שאלה - האם נערכו הסכמי
הלוואות בארץ וכיצד. מכל מקום גם בהקשר שלנו נראה כי גם כאן יהא ניתן להסתפק בהצגת
מסמכים ותדפיסים מאושרים.

משכך, סבורני כי יש לדחות את טענת הפורום הבלתי נאות, ועל המשיב אשר נקשר
במערכת יחסים ארוכת שנים עם אחיו שגר בארץ, קיים עימו קשרים כלכליים ונטל ממנו על פי
הנטען הלוואות, היה לצפות כי הוא עלול להיתבע בעתיד בישראל.

אשר על כן, הערעור מתקבל חלקית, כך שהתביעה בגין "החוב הכספי" תידון בבית משפט
קמא, יחד עם העילות שהמשיב הסכים שיידונו שם.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע.

תיק חיצוני:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27

הבקשה להבאת ראיות נוספות

38. המבקש הגיש בקשה לצירוף ראיות נוספות אשר לשיטתו ישפכו אור על "החוב הכספי" הנטען בכתב התביעה כדלקמן:

- הצהרת הון אשר במסגרתה הצהיר המשיב על חוב אישי שלו כלפי המבקש בסך של 275,000 לירות שטרלינג.
- מענה לשאלון שהוגש על ידי המשיב לבית המשפט במנצ'סטר במסגרתו מפרט את היווצרות החוב בסך 275,000 לירות שטרלינג.

לאור התוצאה אליה הגעתי, לפיה הדיון ב"חוב הכספי" יידון כאן בישראל, ומשקיבלתי את טענות המבקש בעניין זה גם ללא התוספת הראייתית, מתייחד הדיון בבקשתו זו.

39. בנסיבות העניין, ולאור התוצאה, אין צו להוצאות.

העירבון שהופקד יוחזר ע"י מזכירות בית משפט לידי ב"כ המבקש, עבור המבקש.

מותר לפרסום לאחר מחיקת שמות הצדדים והשמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, ד' שבט תש"פ, 30 ינואר 2020, בהעדר הצדדים.

סארי ג'יוסי, שופט

28

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 19-04-43185 מ.ע.נ' ק.ע

תיק חיצוני:

- 1
- 2
- 3

איסור פרסום